

Jedenfalls bedarf die Frage nach der systematischen Wertigkeit des Merkmales der Samenform noch erneuter Untersuchung. Von *N. cretensis* STEV. ist unsere Pflanze vor allem durch die viel längeren und stärker geteilten Stengelblätter, sowie durch die kürzer behaarten Petalen und kürzer bespitzten Antheren, von der ägyptischen *Tauberti* BRAND. ausser durch die beiden letzteren Merkmale auch durch die zwischen den Nerven höckerigen — nicht glatten — Bälge, von der palästinischen *mutica* BORN. durch die kleineren Blüten und kürzeren Petalenhaare verschieden. Über ihre Unterschiede von *N. Doerfleri* vergleiche man das bei dieser Gesagte.

N. Degenii variiert einigermassen in Bezug auf die Breite der Blattabschnitte. Ihre Antheren sind an den Belegen von Tenos und Mykonos purpurn, an denen von Naxos gelb gefärbt. Aus Naxos liegt mir auch ein Exemplar mit lang zugespitzten Antheren vor, das man mit Rücksicht auf den Umstand, dass dort auch typische *aristata* vorkommt (SARTORI!) für eine Hybride halten könnte, wenn nicht der fast ganz fertile Pollen dagegen spräche. Jedenfalls bedarf der Formenkreis der *N. arvensis* s. l. noch neuerlicher Untersuchungen, um über die Verwandtschaftsverhältnisse seiner zum Teil einander sehr nahestehenden Angehörigen Klarheit zu erlangen. Nur das Studium der ganzen Gruppe an möglichst reichem Material kann die Entscheidung bringen, ob *N. Degenii* der *tuberculata* oder der *aristata* näher steht oder eine ihnen gleichwertige Sippe ist.

Ausser auf den Inseln Tenos, Mykonos und Naxos kommt *N. Degenii* vielleicht auch auf Syra und Thera vor, wenn nämlich die von HALÁCSY für diese Inseln angegebene *N. aristata* auch hieher gehört. Echte *aristata* liegt mir ausser von verschiedenen Standorten Attikas, von Euboea und Naxos auch, nebst *tuberculata*, von Thessalien vor — Pelion, prope Volos, ORPHANIDES Fl. gr. exs. No. 670; Pharsalus HELDREICH — wo nach HALÁCSY nur letztere vorkommen soll.

Az *Elatine hungarica* és az *E. ambigua* újabb hazai termőhelyei.

Neue Standorte der *Elatine hungarica* und *E. ambigua* in Ungarn.

Irta : }
Von : } Dr. Boros Á. (Budapest).

Hazánk *Elatine*-fajait MOESZ G. *Elatine*-monografiája¹⁾ tiszta. E tanulmány nemcsak a magyar flóra szempontjából becses, ha-

¹⁾ MOESZ G. *Magyarország Elatine-i*. Magyar Bot. Lapok, 1908 : 2—35.

nem egyuttal az *Elatine*-géníusz ismeretének is alapvető feldolgozása. E munkának köszönhetjük azt a megállapítást, hogy a keletindiai *E. ambigua* WIGHT Európában, speciálisan hazánkban is, előfordul. Nem kevésbé érdekes az a megállapítása sem, hogy az *E. cam-pylospemat* hazánkban egy más, ujonnan leírt faj, az *E. hunga-rica* MOESZ helyettesíti.

MOESZ dolgozatának hatása alatt s mesteremnek, DR. DEGEN ÁRPÁD főigazgató úrnak biztatására, állandóan feszült figyelemmel kerestem „*Hydropiper*“ (L.) MOESZ alnembeli *Elatinet*. A dráva-balparti síkság tanulmányozásakor felkerestem SIMONKAI selyei termőhelyét is, de sem itt, sem a terület számos más olyan pont-ján, ahol a viszonyok olyanoknak látszottak, hogy ott „*Hydropi-per*“ előfordulása várható, nem akadtam rájuk. Az a tapasztalat, hogy ott, ahol „*Hydropiper*“-faj van, ott az *E. alsinastrum* is rend-szerint megvan, arra indított, hogy ott, ahol *E. alsinastrumot* gyűjtöttem, még behatóbban kutassak „*Hydropiper*“ után. Számos folyómenti áradmányos területen, nedves laposban, hegyi meden-cében akadtam *E. alsinastrumra*,²⁾ de „*Hydropiper*“-t az 1926. évig sehol sem sikerült felfedeznem.

Végre 1926-ban kedvezett a szerencse s három helyen gyűjt-hettem „*Hydropiper*“-t, nevezetesen Csap, Vásárosnamény és Konyárisóstó-fürdő mellett. A három *Elatine* közül kettő *E. hun-garica*-, a harmadik *E. ambiguanak* bizonyult.

Az *E. ambigua* WIGHT-t Csap mellett (Ung m.), a Latorca partjának egy nedves, agyagos (nem vizenyős) mélyedésében, a vasúti hídnál, a balparton, 1926 október 9-én gyűjtöttem. Az *Ela-tine ambigua* e laposban elég bőven volt, társaságában *E. alsinas-trum*, *Peplis portula* és *Limosella aquatica* voltak. Az *E. alsinas-trum* MARGITTAI megfigyelései szerint, a Latorca síkján elég gya-kori, a vidéken többfelé gyűjtötte. Ugyancsak ő, miután figyelmét a csapi *E. ambigua*-ra felhívtam, pár nap múlva felkereste a terü-letet s a folyó jobb partján akadt e növényre. Mindkettőnk (októ-berben!) gyűjtött *Elatine*-je virágzó és bimbós állapotban volt, de magzó példány is volt köztük.

A csapi *Elatine* teljesen megegyezik MOESZ leírásával és képé-vel, csupán annyiban találtam eltérést, hogy a csapi növény kocsánya (különösen a fejletlenebb, bimbós példányokon) rövi-debb, gyakran fele oly hosszú, mint MOESZ rajzán. Megállapíthat-tam azonban, hogy a rétyi-nyiri példányokon is előfordul az enyé-mekkel teljesen egyezően, rövidebb kocsány is.

Az *E. ambigua* csapi előfordulása az ötödik biztos hazai (és

²⁾ *E. alsinastrum*-ot gyűjtöttem: Pestmegye: Pilisszentlászló erdejének tavacskájában, Heves-m.: Sárhegy tavacskájában a Szt. Anna-kápolna mellett, Somogy-m.: Porrogszentkirály, Kutas, Darány (Nagyberek), Békés-m.: Gyula-vári m. a Gyulavári- és Keszi-erdő területén, Hajdu-m.: Püspökladány (Sala-mon-lapos), Szatmár-m.: Hodász (Jármí felé), Ung-m.: Csap, Bereg-m. Vásárosnamény (Ilk felé).

együttal európai) termőhely, legközelebb Tokaj mellett, a hatvanas években HAZSLINSZKY szedte. Érdekes, hogy *E. alninastrumot* Csap mellett már HAZSLINSZKY is gyűjtötte, „*Hydropiper*“-t azonban ott nem talált.

Az *E. hungarica* MOESZ-t Bihar megyében, Hosszupályi határában, Konyárisóstó-fürdő mellett, egy kisebb szikes tócsa szélén 1926 augusztus 21-én, elég bőven, továbbá Bereg megyében, Vásárosnamény mellett, az Ilk-felé haladó út elejénél lévő kisebb vizenyős lapos szélén, 1926 augusztus 23-án, igen gyéren gyűjtöttem.

Mindkét növény jórészt termésben volt, de a Konyárisóstónál virágai is voltak. Itt nagy kiterjedésű és kisebb szikes laposok, foltok és szikes tócsák vannak. Az *E. hungaricat* csak egyetlen kis szikes medence szélén, oly helyen találtam, ahol 2—3 cm. mély víz volt s az *Elatinek* mintegy az itt gazdagon termésben levő *Ceratophyllum submersumok* — a vizet egészen kitöltő, sűrű — állományán (arra támaszkodva, a víz színén lebegve) helyezkedtek el. Az a körülmény azonban, hogy a szomszédos tócsákban tömegesen élő *Crypsis aculeata* egyedek tövét helyenként víz borította (s részben meg is ölte), arra utal, hogy az *E. hungarica*-k is a vízállás időleges emelkedése miatt kerültek sekély vízbe, eredetileg nedves iszapon fejlődtek. Az *E. hungaricás* tócsa belsejében *Utricularia vulgaris*, továbbá *Schoenoplectus lacustris* és *Bolboschoenus maritimus*-állományok, partján pedig helyenként *Puccinellia limosa*, majd alárendeltebben *Beckmannia eruciformis*-asszociációk fordulnak elő.

A Vásárosnamény melletti vizenyős lapos, az Ilk felé haladó út elején, a nyírségi homokterület legszélére esik. Partja még homok, feneke azonban már agyagos. Ezen különleges viszonyoknak köszönheti viszonylag gazdag és kevert jellegű (részben a nyírségi laposokra, részben a folyóparti árterületek nedves helyeire emlékeztető) flóráját. A mélyebb részeken sekély víz áll, másutt nedves, homokos és agyagos fenék van, melynek növényzete a következő: *Nitella mucronata* A. BR. f. *capituligera* FIL. nov. forma, *N. gracilis* (SM.) AG. f. *divaricata* MIG. et f. *heteromorpha* MIG. (det. FILARSZKY), *Chara coronata* ZIZ. f. *maxima* MIG., *Riccia glauca*, *Potamogeton gramineus*, *Heleochoa alopecuroides*, *Beckmannia eruciformis*, *Schoenoplectus supinus*, *Ranunc. lateriflorus* *R. trichophyllus*, *Peplis portula*, *Elatine hungarica*, *E. alsinastrum*, *Mentha pulegium*, *M. austriaca* JACQ. f. *Kitaibelliana* H. BR. et f. *domita* H. BR. (non typ.) (det. TRAUTMANN), *Lindernia pyxidaria*, *Limosella aquatica*, *Veronica scutellata*, *Gnaphalium uliginosum*.

Érdekes, hogy az *E. hungaricat* újabban Déloroszországban is megtalálták. Így J. PACZOSKI egy újabb, orosz nyelven írt munkájában, mely Aszkanyija Nova vidékének flóráját tárgyalja (az „Izvesztija goszudarsztvennavo styeptnavo zapovednyika Aszkanyija Nova“ című folyóirat II. száma 104. lapján, Cherson,

1923.) megállapítja ottani előfordulását s megjegyzi, hogy e növényt régebben az orosz botanikusok az „*E. hydropiper*“-tól nem különböztették meg, továbbá, hogy a vízállás emelkedése esetén eltűnik.

Minthogy a „*Hydropiper*“-rel rokon fajok azok közé a virágos növények közé tartoznak, amelyeket a legnehezebb megtalálni (észrevenni) s amelyek, mint PACZOSKI is mondja, csak kedvező vízállás esetén fejlődnek ki, várható, hogy hazánkban még számos termőhelyet fognak fölfedezni s idővel tiszta képünk lesz az *Elatinék* földrajzi elterjedéséről.

Die Monografie G. MOESZ „*Die Elatinen Ungarns*“ (Ung. Bot. Blätter 1908:2—35) stellt das Vorkommen der ostindischen *Elatine ambigua* WIGHT in Europa, speziell in Ungarn fest und teilt mit, dass *E. campylosperma* in Ungarn durch eine andere Art, nämlich durch *E. hungarica* MOESZ (nov. spec.) vertreten ist.

Unter dem Einflusse des Artikels MOESZ's suchte ich beständig nach einer in die Untergattung „*Hydropiper*“ (L.) MOESZ gehörende *Elatine*. Im Jahre 1926. hatte ich das Glück an drei Stellen „*Hydropiper*“ sammeln zu können. *E. ambigua* WIGHT sammelte ich am 9. Oktober am Ufer der Latorca bei Csap (Kom. Ung). Die Blütenstiele der Pflanze von Csap (besonders an unentwickelten Exemplaren mit Blütenknospen) sind kürzer, als jene der Zeichnung MOESZ. Ich konnte aber feststellen, dass an den Exemplaren vom Rétyi-Nyir (Komit. Háromszék) auch mit den meinigen vollkommen übereinstimmende, kürzere Blütenstiele vorkommen.

E. hungarica MOESZ sammelte ich im Kom. Bihar in der Gemarkung von Hosszupályi neben dem Konyárisóstó-Bade am Rande eines kleineren salzigen Tümpels am 21. August, ferner im Kom. Bereg, bei Vásárosnamény am 23. August.

Am Standorte im Kom. Bihar kommen an den Ufern des salzigen Tümpels mit *E. hungarica*, Assoziationen von *Puccinellia (Atropis) limosa* und *Beckmannia eruciformis* vor. Die sumpfige Mulde von Vásárosnamény liegt am Rande des Sandgebietes des Nyírség.

E. hungarica wurde neuerdings auch in Südrussland gefunden. J. PACZOSKI stellt in der Zeitschrift „*Izwestijja gosudarstvennawo stjepnawo zapowednjika Askanjija Nowa*, II. 104. (Cherson, 1923.) ihr Vorhommen bei Askania Nowa fest.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1926

Band/Volume: [25](#)

Autor(en)/Author(s): Boros Adam

Artikel/Article: [Neue Standorte der Elatine hungarica und E. ambigua in Ungarn 150-153](#)